

Jaarplan 2025

Datum	26-03-2025	Aantal bladen	8
Opsteller	Kennisplatform Bureau	Referentie	KP 2025032601

1. Kennisplatform EMV in 2025

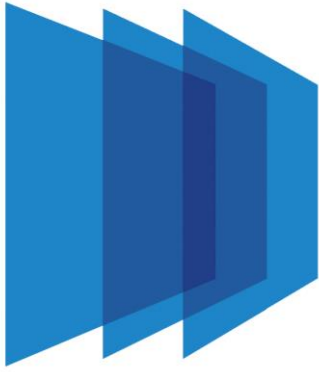
Het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid (Kennisplatform EMV) is een samenwerkingsverband van RIVM, TNO, DNV, RDI, GGD GHOR Nederland en ZonMw.

Het Kennisplatform EMV speelt al sinds de oprichting in 2007 een actieve rol bij het beantwoorden van vragen en omgaan met zorgen van mensen over gezondheidseffecten van elektromagnetische velden. Hierdoor kunnen belangstellenden (professionals, burgers, consumenten en andere geïnteresseerden en betrokkenen) snel worden geïnformeerd over actuele technische en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze meerwaarde van het Kennisplatform zal gezien de ontwikkelingen in de nabije toekomst relevant blijven.

De zorgen over gezondheid rond EMV van bronnen zoals mobiele telefoons, zendmasten en hoogspanningslijnen hebben geleid tot de oprichting van het kennisplatform, en zijn sinds de start een vast gegeven. De energietransitie, en dan vooral de elektrificatie van de energievoorziening, en de digitale transitie leiden tot de aanleg van nieuwe infrastructuur, zoals zendmasten, hoogspanningslijnen, transformatorhuisjes en onderstations. Daarnaast is er een toename van elektrische installaties en apparaten in de thuisomgeving. Bij deze zichtbare ontwikkelingen kan de bezorgdheid toenemen. Zo bereikte in 2020 de maatschappelijke aandacht een hoogtepunt, met de start van de uitrol van het 5G-netwerk. Maar ook daarna bleven er vragen en zorgen over EMV.

De komende jaren is een aantal ontwikkelingen te verwachten. Door de energietransitie en de digitale transitie krijgen mensen steeds meer te maken met bronnen van EMV in hun directe omgeving. Dat kan gaan om apparatuur die mensen zelf gebruiken, maar ook bronnen buitenshuis. Als mensen deze veranderingen in hun directe omgeving zien, dan worden daarover vragen gesteld. Veel ontwikkelingen komen voort uit:

- De verdere uitrol van 5G; de frequentieveiling van de 3,5 GHz-band heeft in 2024 plaatsgevonden en de netwerken op deze frequentie worden uitgebreid. Mensen stellen vragen over *small cells* die hiermee gebruikelijker worden. Ook worden er al vragen gesteld en zijn er zorgen over mogelijke toekomstige ontwikkelingen, waaronder 6G.
- De energietransitie, waarvoor huidige elektriciteitsnetten moeten worden uitgebreid en anders worden benut, van het hoogspanningsnet tot het distributienet. Hiervoor is meer elektrische infrastructuur nodig die dichterbij en meer zichtbaar aanwezig is voor omwonenden (zoals transformatorstations en -huisjes, zonneparken, buurtbatterijen). Ook binnen en rond woningen zijn er veranderingen: er komen bijvoorbeeld steeds meer zonnepanelen, warmtepompen en oplaadsystemen en mensen koken vaker elektrisch en maken meer gebruik van elektrisch vervoer.

- De toename van het aantal draadloze toepassingen, zowel in de woon- als in de werkomgeving.
- Het plaatsen van radarinstallaties voor verschillende doeleinden.

De activiteiten in dit Jaarplan zijn gericht op de periode van begin januari tot eind december 2025. Deze activiteiten passen binnen het '*Algemeen Kader Kennisplatform EMV 2024-2027*', dat in 2024 is vastgesteld en gepubliceerd.

2. Thema, kerntaak en additionele taken

Zie '*Algemeen kader Kennisplatform EMV 2024-2027*' op de website:

[Algemeen kader 2024-2027 Kennisplatform EMV](#)

Voor de Missie & Visie van het Kennisplatform, zie de [infographic](#) op de website.

3. Jaarplan 2025

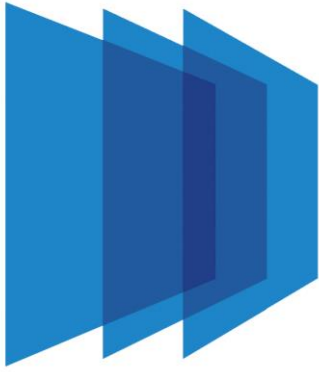
3.1. Activiteiten van het Kennisplatform in 2025

Het Kennisplatform EMV duidt wetenschappelijk onderzoek naar EMV en de gezondheidseffecten daarvan, biedt inzicht en handelingsperspectief over hoe om te gaan met EMV en organiseert hierover dialoog. Hiermee wil het Kennisplatform EMV helderheid bereiken in het maatschappelijk debat dat vanwege de digitale en energietransitie nog jarenlang gevoerd zal blijven worden.

In 2025 bestaan de activiteiten van het Kennisplatform uit:

- Het beantwoorden van vragen over EMV vanuit de maatschappij, via mail en/of telefonisch (contactformulier en telefoonnummer op de website)
- Het opstellen van nieuwe informatie over actuele onderwerpen (of actualisering van bestaande informatie), met input/feedback vanuit de organisaties die deelnemer zijn in de Klankbordgroep EMV, vanuit gesprekken met stakeholders en via inbreng van de in het Kennisplatform deelnemende organisaties. Deze informatie is helder, bruikbaar voor professionals om hun doelgroepen te informeren en toegankelijk voor iedereen door het gebruik van de Q&A-vorm
- Het duiden van wetenschappelijke ontwikkelingen die bijvoorbeeld nieuwe inzichten bieden of veel media-aandacht krijgen. Duiding berust op een wetenschappelijke basis. Ook kan aandacht worden besteed aan verschillende interpretaties (door wetenschappers) van de resultaten van onderzoeken. Verwerking gebeurt zoveel mogelijk in de Q&A's van een onderwerp en eventueel ook door het opstellen van een 'Eerste indruk'. Criteria voor het opstellen van Eerste indrukken zijn vermeld in paragraaf 3.3, 'Eerste indrukken'
- Het plaatsen van de Eerste indrukken (nieuws), memo's en informatie over onderwerpen op de website en verspreiding via e-mail en media
- Het meewerken aan verzoeken van de media om interviews of andere informatie
- Het meewerken aan verzoeken voor inhoudelijke presentaties t.b.v. cursussen en andere informatieve bijeenkomsten.

Het Kennisplatform EMV streeft ernaar om informatie te leveren die past binnen de actuele informatiebehoeften en wetenschappelijke ontwikkelingen. Wat die behoefte is wordt afgeleid uit de vragen die het Kennisplatform zelf krijgt, de vragen die de deelnemende organisaties krijgen en wat de Klankbordgroep-deelnemers aangeven. De nadruk hierbij ligt, naast het beantwoorden van concrete vragen, op publicatie op de website in de vorm van vragen en antwoorden rond thema's. Daarnaast wordt per informatief product geïnventariseerd of andere vormen van publiekscommunicatie effectief kunnen worden ingezet.

Naast het bieden van informatie, zijn dialoog en het bieden van handelingsperspectief belangrijke doelen van het Kennisplatform. Dat doet het Kennisplatform door bij het opstellen van teksten voor Q&A's en Eerste indrukken inbreng van deelnemende organisaties en belanghebbenden te vragen. Belanghebbenden zijn Klankbordgroep-deelnemers of organisaties buiten de Klankbordgroep die betrokken zijn bij dit onderwerp (bijvoorbeeld NVMBR bij informatie over MRI of producenten van keukenapparatuur bij informatie over elektrisch koken). Het Kennisplatform heeft ook gesprekken met belanghebbenden die wensen of specifieke opvattingen hebben over activiteiten van het Kennisplatform. Een belangrijke manier om met belanghebbenden een zinvolle dialoog te voeren en handelingsperspectief te bieden is door het organiseren van denkgroepen rond thema's (zie ook 3.5).

3.2. Voorstel invulling inhoudelijke activiteiten in 2025

Alle inhoudelijke informatie die het Kennisplatform opstelt wordt gedeeld op de website www.kennisplatform.nl. De meeste informatie wordt gegroepeerd onder één van de onderwerptegels.

De inhoudelijke activiteiten van het Kennisplatform EMV bestaan in 2025 uit drie hoofdactiviteiten:

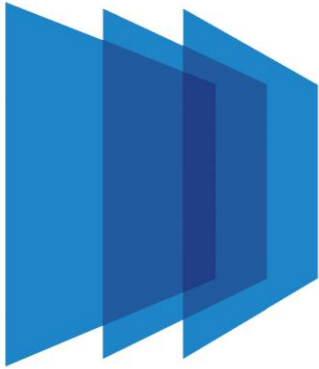
- Opstellen nieuwe informatie over specifieke onderwerpen.
- Duiden van nieuwe ontwikkelingen.
- Updaten bestaande informatie.

Opstellen nieuwe informatie over specifieke onderwerpen

Om te bepalen welke nieuwe informatie wordt opgesteld en welke prioriteit de verschillende onderwerpen krijgen is de door de fora voorgestelde lijst met onderwerpen en prioritering voor feedback voorgelegd aan de Klankbordgroep-deelnemers.

Prioriteiten in het opstellen van nieuwe informatie (Q&As) in 2025 zijn:

- Energietransitie, uitbreiding en aanpassing van de elektriciteitsnetwerken: aanvullende informatie t.b.v. gemeenteambtenaren. Bij veel aanpassingen zijn gemeenten het bevoegd gezag. Vooral bij kleinere gemeenten is weinig bekendheid over EMV en gezondheid (en het beleid in Nederland).
- Netvervuiling: dit zijn Q&As die volgen uit de in 2022 opgestarte Denkgroep Netvervuiling.
- 'Zwerfstromen' bij particulieren/bedrijven: dit wordt steeds vaker genoemd als oorzaak van allerlei problemen. Wat wordt hieronder verstaan? Het aantal apparaten in huishoudens en bedrijven die hier invloed op kan hebben neemt toe, zoals zonnepanelen, omvormers en thuisbatterijen.
- Cosmetische toepassingen (zonder medische noodzaak) van EMV: in sommige gevallen kunnen behandelingen zowel bij de cliënt als bij de behandelaar schade teweegbrengen. Er is weinig bekendheid hierover.
- Wetenschappelijke onderzoeksmethoden: welke typen onderzoek zijn er? Aandacht voor randvoorwaarden, mogelijkheden en beperkingen van onderzoek, mensen helpen duiden wat een publicatie betekent. Basis hiervoor is een kennisbericht uit 2014, dat voor de gemiddelde lezer te complex is. Ook aandacht voor het onderscheid tussen wetenschappelijke feiten en interpretaties die daarop berusten. Er wordt al enige tijd aan deze Q&As gewerkt; streven is om dit in 2025 af te ronden.
- Blootstelling van/door wearables: naast de toename van het aantal elektrische en draadloze apparatuur in onze omgeving, komen er steeds meer apparaten en sensoren voor op ons lichaam of zelfs in ons lichaam. Waaraan moeten deze apparaten voldoen? Welke EMV veroorzaken deze apparaten?
- Walstroom: in binnenhavens wordt de komende jaren infrastructuur aangelegd voor elektrische voeding van schepen. Wat betekent dit voor de blootstelling aan EMV van omwonenden, passanten en schippers?

Duiden van nieuwe ontwikkelingen

In 2025 zullen naar verwachting een aantal ontwikkelingen spelen die vanuit de maatschappij aanvullende duiding vragen. Hierover zal het Kennisplatform informatie opstellen, in de vorm van Q&As, nieuwsberichten of Eerste indrukken (zie volgende paragraaf):

- WHO-reviews over gezondheidseffecten van radiofrequente velden waaronder 5G. Een deel van de reviews is in 2024 gepubliceerd. Na afronding van alle reviews zal de WHO een overkoepelende beschouwing opstellen, waarschijnlijk in de vorm van een Environmental Health Criteria rapport. Het is nog niet duidelijk wanneer dit wordt afgerond.
- Ontwikkelingen in de uitrol van 5G en in onderzoek naar blootstelling (dosimetrie) en naar gezondheidseffecten bij alle frequentiebanden van 5G.
- Ontwikkelingen richting 6G. Er wordt al nagedacht over de toepassingen van 6G, als opvolger van 5G. Welke technieken komen er bij 6G bij? Welke kant gaat dit op en wat betekent dat voor de blootstelling?
- EU-onderzoeksprogramma "Cluster on Electromagnetic fields Exposure and Health (CLUE-H)" loopt tot 2026 (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/health/environment-climate-and-health/clue-h_en). In 2025 worden publicaties van de vier projecten verwacht. Dat geldt in ieder geval voor NextGEM, een consortium waaraan RIVM en RDI bijdragen (www.nextgem.eu)
- AMvB voor het invoeren van de RF-blootstellingslimieten

Updaten bestaande informatie op de website

Aan de hand van nieuwe ontwikkelingen in wetenschap, maatschappij of beleid zal de huidige informatie op de website worden aangepast om het zo actueel mogelijk te houden. De al bestaande teksten worden zoveel mogelijk continu up to date gehouden.

3.3. Eerste indrukken

Bij het duiden van nieuwe ontwikkelingen kunnen voor een aantal (wetenschappelijke) publicaties door het Kennisplatform EMV 'Eerste indrukken' worden opgesteld (maximaal 4 per jaar).

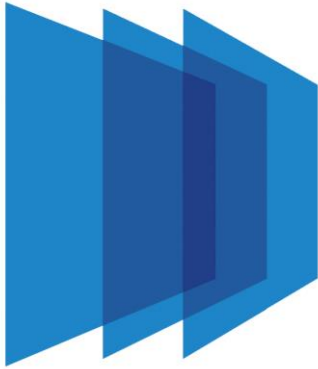
Het Kennisplatform EMV kan besluiten Eerste indrukken op te stellen over publicaties:

- die nieuwe inzichten geven over gezondheidseffecten van elektromagnetische velden;
- die bestaande inzichten bevestigen, maar opvallend goed zijn uitgevoerd;
- waarover in de media wordt bericht;
- waarover het Kennisplatform EMV een bericht wenst.

Het bureau van het Kennisplatform stelt een Eerste indruk op die desgewenst verder wordt uitgewerkt tot een uitgebreider bericht, dat met andere deelnemers en met belanghebbenden wordt afgestemd. Met behulp van deze combinatie van berichten worden professionals snel geïnformeerd en wordt de informatie over onderwerpen (onder de onderwerp-tegels) actueel gehouden. De aan het Kennisplatform EMV deelnemende organisaties beoordelen daarvoor op reguliere basis (wetenschappelijke) publicaties. De leden van het Wetenschapsforum (zie paragraaf 4) hebben hierbij een signalerende taak.

3.4. Website

Het belangrijkste informatiemiddel van het Kennisplatform EMV is de website, waarop alle informatie van het Kennisplatform wordt gepubliceerd. De informatie sluit aan bij de vragen die in de maatschappij leven en geeft antwoord op die vragen, in voor iedereen begrijpelijke taal. Hiermee kunnen burgers zelf de informatie raadplegen en kunnen professionals direct gebruik maken van consumentvriendelijk geformuleerde informatie. De vormgeving, de vindbaarheid, de toegankelijkheid en de leesbaarheid van de website zijn hiervoor essentieel en deze punten worden regelmatig aangepast en verbeterd.

De geplande activiteiten rondom de website voor 2025 zijn:

- het overzetten van de website naar een nieuwe CMS-omgeving. De huidige CMS-omgeving is verouderd en niet lang meer bruikbaar. Dit is een éénmalige actie die in 2025 extra inzet kost.
- het blijvend actueel houden van de vragen en antwoorden (zie ook 3.2), inclusief de onderlinge verwijzingen, (externe) links, infographics, e.d.
- toevoeging van nieuwe infographics en (mogelijk) andere communicatievormen ter verduidelijking van bepaalde onderwerpen
- monitoren van bezochte pagina's door middel van Google Analytics
- monitoring van zoekgedrag van bezoekers
- updaten en onderhouden van de voorzieningen.

3.5. Voorstel invulling organisatorische activiteiten in 2025

De geplande organisatorische activiteiten voor 2025 zijn:

- opstellen Jaarplan 2025, met raadpleging van de Klankbordgroep EMV per mail (vanwege het verplaatsen naar juni van de jaarlijkse Klankbordgroepbijeenkomst in maart).
- opstellen Jaarverslag 2024.

Aandachtspunten voor het Wetenschapsforum in 2025 zijn:

- signaleren van wetenschappelijke ontwikkelingen
- monitoren actualiteit in relatie tot bestaande informatie op website
- borgen van wetenschappelijke informatie in de berichtgeving (inclusief de infographics en/of filmpjes)

Aandachtspunten voor het Communicatieforum in 2025 zijn:

- signaleren van maatschappelijke vragen en ontwikkelingen
- mogelijk maken van heldere publiekscommunicatie, keuze voor en invulling van infographics en/of filmpjes op de website en aandacht voor de vindbaarheid van de website
- keuze van de communicatievormen en in beeld brengen van EMV-informatiebehoefte bij burgers/consumenten. Een mogelijkheid is om bezoekers van de website te vragen naar hun ervaringen of een behoeftenpeiling te doen onder een representatieve groep van de bevolking zoals we enkele jaren geleden hebben gedaan.

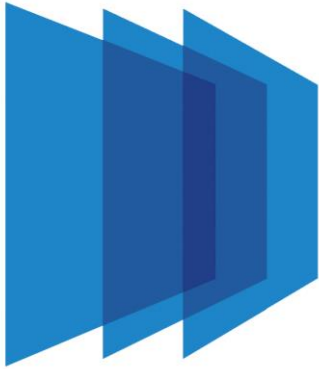
De geplande bijeenkomsten voor 2025 zijn:

- Bestuur: vier bijeenkomsten
- Wetenschapsforum: drie forumbijeenkomsten en twee gezamenlijke bijeenkomsten met het Communicatieforum (zie paragraaf 4)
- Communicatieforum: drie forumbijeenkomsten en twee gezamenlijke bijeenkomsten met het Wetenschapsforum
- Klankbordgroep EMV: de jaarlijkse bijeenkomst van de Klankbordgroep wordt in 2025 vervangen door een themabijeenkomst in juni, waarvoor deelnemers en toehoorders van de klankbordgroep worden uitgenodigd.

Denkgroepen:

In 2022 is na een verzoek in de Klankbordgroep gestart met een Denkgroep Netvervuiling, waarin zowel mensen die zorgen hebben rond blootstelling aan vuile stroom als mensen die vanuit het bedrijfsleven/onderzoek met netvervuiling te maken hebben in dialoog gaan over mogelijke handelingsperspectieven. In 2025 wordt deze denkgroep afgesloten met duidelijke informatie voor alle betrokkenen, zowel particulieren als de industrie en bedrijfsleven.

Als de denkgroep netvervuiling dan is afgerond, zullen tijdens de themabijeenkomst de resultaten van de denkgroep worden gepresenteerd. Tevens zullen dan de ervaringen vanuit deze denkgroep worden teruggekoppeld en geëvalueerd, gericht op input voor eventuele nieuw te organiseren denkgroepen (o.a. criteria en randvoorwaarden, wanneer is het zinvol om een

denkgroep te organiseren?). Ook kan dan nader worden ingegaan op de opzet van een nieuwe denkgroep. Uiteindelijk zal het Bestuur van het Kennisplatform hierover besluiten.

Indien gewenst door het Kennisplatform en mits aanvullend gefinancierd kunnen door het Kennisplatform meer denkgroep(en) voor specifieke thema's worden georganiseerd.

4. Structuur van het Kennisplatform EMV in 2025

Bestuur en voorzitter

Het Bestuur van het Kennisplatform EMV bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties op directeursniveau. Voorzitter van het Bestuur is mr. dr. A.G.J.M. Rombouts, voormalig Burgemeester van 's-Hertogenbosch en voormalig lid van de Eerste Kamer. Hij kan als onafhankelijk persoon de verschillende partijen binnen het Kennisplatform EMV verbinden. Daarnaast vervult hij door zijn ervaring richting burgers de functie van boegbeeld en spreekbuis van het Kennisplatform. Bovendien is de heer Rombouts vanwege zijn wetenschappelijke achtergrond in staat om aan onderzoekers de juiste vragen te stellen en waar nodig door te vragen.

Het Bestuur wordt ondersteund door de algemeen secretaris dr.ir M.A.M. Beerlage. De algemeen secretaris heeft de dagelijkse leiding die wordt gecoördineerd vanuit het platformbureau dat bij het RIVM is ondergebracht.

Communicatieforum

In het Communicatieforum zijn alle deelnemende organisaties vertegenwoordigd. Voorzitter is dr. F. Woudenberg. Het Communicatieforum heeft binnen het Kennisplatform EMV een centrale rol bij de signalering van maatschappelijke vragen, zodat de berichten zo goed mogelijk aansluiten bij die vragen. Het Communicatieforum adviseert over het helder formuleren van de inhoudelijke berichten.

Het Communicatieforum streeft naar:

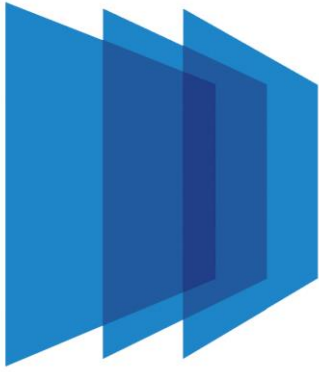
- verbetering van de vindbaarheid van de informatie van het Kennisplatform EMV en het functioneren als spil in de samenleving als het gaat om vragen over EMV en gezondheid;
- meer nadruk op proactief communiceren;
- meer aandacht voor handelingsperspectief;
- afstemming tussen de deelnemende organisaties aan het Kennisplatform EMV, vooral bij publiekscommunicatie;
- verbetering van de aandacht voor effectiviteit van de producten van het Kennisplatform EMV en de afstemming op de doelgroepen.

Wetenschapsforum

In het Wetenschapsforum zitten vertegenwoordigers van alle deelnemende organisaties. Voorzitter is dr. ir. E.R. Fledderus (geen vertegenwoordiger van een deelnemende organisatie). Het is de taak van de leden van het Wetenschapsforum om wetenschappelijke ontwikkelingen tijdig te signaleren en correct samen te vatten. Verder zorgen zij voor de inhoudelijke voorbereiding van berichten, memo's en reacties van het Kennisplatform EMV op publicaties. Het Wetenschapsforum behandelt ook vragen die door één of meer deelnemende organisaties worden gesteld.

Het Wetenschapsforum streeft naar:

- het met kennis en keuzemogelijkheden ondersteunen van de verschillende verantwoordelijken bij het omgaan met elektromagnetische velden en de mogelijke risico's daarvan;
- aandacht voor de complete dekking en borging van de kennisterreinen door de deelnemers waaronder ook de sociaal-maatschappelijke aspecten daarvan;

- actief benutten van de expertise buiten het Kennisplatform EMV (wetenschapspool);
- ook aandacht voor de gezondheidsbevorderende, therapeutische en andere mogelijkheden van EMV.

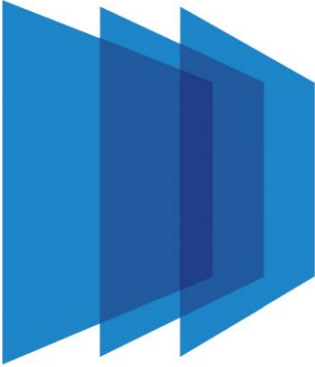
Klankbordgroep EMV en thema-/denkgroep(en) voor EMV

In de Klankbordgroep EMV nemen landelijke organisaties deel, die gezamenlijk de verschillende belangen en visies vertegenwoordigen. Jaarplan en activiteiten van het Kennisplatform EMV worden besproken in de Klankbordgroep EMV. Verslagen van de bijeenkomsten met een lijst van uitgenodigde/aanwezige organisaties zijn te vinden via <https://www.kennisplatform.nl/klankbordgroep-en-denkgroepen/>.

Desgewenst kunnen rond specifieke onderwerpen, mits aanvullend gefinancierd, denkgroepen worden georganiseerd. Deelnemers in deze denkgroepen zijn vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties, vertegenwoordigers uit organisaties die deelnemen in de Klankbordgroep EMV, aangevuld met vertegenwoordigers van andere belanghebbende organisaties of deskundigen. In sommige gevallen kunnen ook individuele deelnemers uit het algemene publiek (technologiegebruikers en/of consumenten) worden uitgenodigd om deel te nemen.

Samenwerking met de Gezondheidsraad

Het Kennisplatform EMV heeft in het verleden samengewerkt met de Gezondheidsraad. De Gezondheidsraad heeft een wettelijk verankerde adviestaak richting regering en parlement. Voor elektromagnetische velden betekent dit dat regering en parlement ad-hoc vragen kunnen stellen aan de Gezondheidsraad. De permanente Commissie Elektromagnetische Velden is per 1 januari 2023 opgeheven. Sinds 2023 is de taak om de ontwikkelingen te volgen op het gebied van elektromagnetische velden en gezondheid ondergebracht bij de vaste Commissie Signalering gezondheid en milieu. Het Kennisplatform overlegt waar het voor de goede en volledige maatschappelijke duiding nodig is met de secretaris van deze vaste Commissie van de Gezondheidsraad.

5. Voorlopige begroting 2025

Het Kennisplatform EMV wordt gefinancierd door de rijksoverheid (door diverse ministeries). De financiering is gebaseerd op het uitvoeren van de activiteiten zoals is vastgelegd in het 'Algemeen Kader Kennisplatform EMV 2024-2027'.

De rijksoverheid is samen met andere belangen-vertegenwoordigende organisaties deelnemer in de Klankbordgroep EMV waarmee het Bestuur van het Kennisplatform EMV jaarlijks voor vaststelling het Jaarplan bespreekt.

De voorlopige begroting is gebaseerd op het jaarlijkse richtbedrag volgens de afspraak met de financier. Het richtbedrag voor 2025 is € 655.200.

Tabel 1: Overzicht voorlopige begroting 1 januari t/m 31 december 2025

Posten		Begroot bedrag <u>2025</u> €
1	Bureau	190.000
2	Ondersteuning Wetenschapsforum	78.000
3	Ondersteuning Communicatieforum	45.000
4	Voorzitter vergoeding plus onkosten	28.000
5	Organisatiekosten Klankbordgroep EMV, denkgroepen, vergaderingen, conferenties en publicaties	9.000
6	Basisregeling deelnemers Kennisplatform EMV, deelname activiteiten, ondersteuningsvragen, voorbereiding berichten	270.000
7	Onderhoud elektronische werkomgeving en website	35.200
Totaal jaar 2025		655.200